УДК 338.32

Г.К. ПИНТЯ, НТУ «ХПІ», Харків, Україна
Н.Ю. ЄРШОВА, канд. екон. наук, доц., НТУ «ХПІ», Харків, Україна

Особливості обліку основних засобів підприємства та аналізу ефективності їх використання

Функціонування підприємств в умовах ринкової економіки підвищує роль обліку і контролю за раціональним використанням усіх ресурсів, у тому числі, і основних засобів.

На сьогоднішній день дана проблема є достатньо актуальною та потребує не тільки обговорення, але й реального вирішення. Так, за даними статистичної звітності більшість українських підприємств застосовують зношене, застаріле обладнання (середній коефіцієнт зношеності основних засобів майже досягає 50 %) та фактично не відбувається інтенсивного оновлення основних засобів (середній коефіцієнт введення основних засобів навіть не досягає 10 %) [1–3].

Якісний стан основних засобів, ступінь їх розвитку і відповідності останнім досягненням науки і техніки, визначають рівень продуктивних сил суспільства.

Значення вивчення такої економічної категорії, як основні засоби зумовлюється наступним:

- основні засоби, які призначені для використання у виробничій сфері, складають матеріальну основу продуктивних сил, виробничий апарат та засоби праці, наявність та склад яких визначає економічний потенціал суспільства [2];
- основні засоби, які використовуються у невиробничій сфері створюють умови, сприяють підвищенню рівня культури та науки, покращенню здоров’я та соціальному розвитку суспільства;
- підвищення якісного складу основних засобів – це передумова підвищення продуктивності праці [3]. Розглядаючи еволюцію основних засобів як економічної категорії, то першим вченим, який виділив це поняття, був англійський вчений Адам Сміт.

Аналізуючи визначення основних засобів, та вивчивши підходи економістів, можемо звести їх до загального поняття, що основні засоби – це матеріальні активи різного роду, що виступають невід’ємною частиною процесу виробництва і становлять основу для створення капіталу.

Конкретні умови господарювання на підприємствах України потребують прискорення та підвищення ефективності відтворення основних засобів, зростання їх технічного рівня, а також ефективного використання виробничого потенціалу.

Ефективність використання основних засобів відіграє важливу роль для діяльності підприємства:

- збільшується економічний потенціал і виробничі можливості галузі, підвищується технічний рівень виробництва;

- складаються широкі можливості для прискорення переорієнтації підприємств на випуск нової продукції, яка користується підвищеним попитом у споживачів;
- збільшуються темпи зростання продуктивності праці, поліпшення якості промислової продукції та інших показників.

Щоб використання основних засобів було справді економічно вигідним та ефективним, необхідно не тільки стежити за його технічним станом, а й залучати фахівців при проведенні складних ремонтів; вивчати ринки виробництва; залучати спеціалістів маркетингового відділу; підвищувати рівень спеціалізації виробництва [1]. Напрями підвищення ефективності використовування основних виробничих засобів можуть бути різноманітними.

1. Підвищення якості сировини, маючи на увазі збільшення кількості корисних речовин в сировині і його технологічність, можливості видобутку продукту. З урахуванням досягнень вітчизняної і зарубіжної практики це дозволяє збільшити фондовіддачу на 20–25 %.

2. Зменшення втрат корисних речовин у відходах. Промислова утилізація відходів на місці їх виникнення дозволяє збільшити об’єми продукції до 20 %, а фондовіддачу на 10–15 %.

3. Впровадження досягнень сучасного науково-технічного прогресу і, в першу чергу, безвідходних, маловідхідних, ресурсозберігаючих технологій і техніки для їх здійснення. Це збільшує вихід продукції з того ж об’єму переробленої сировини і фондовіддачу.

Вирішення проблеми підвищення ефективності використання основних засобів – це одне з основних завдань діяльності підприємств, від результату якого залежить фінансовий стан та конкурентоспроможність підприємства.

Напрямки підвищення ефективності використання основних засобів повинні визначатися існуючим станом підприємства, зумовленим впливом зовнішніх і внутрішніх факторів середовища його функціонування.

Список літератури:

1. Колеснік Я. Відтворення основних засобів: види, форми та джерела фінансування [Текст] / Я. Колесник // Збірник Дніпропетровського державного аграрного університету. – 2009. – №4. – С.130133.

2. Кузьмін О. Економічна ефективність використання основних засобів підприємства [Текст] / О. Кузьмін // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – №20(9). – С.240–245.

3. Домбровська Н.Р. Економічна сутність основних засобів та їх класифікація [Текст] / Н.Р. Домбровська // Економічні науки. – Серія «Облік і фінанси». – Вип. 9. – Ч.1. – 2012. – С.48.

4. Положенння (стандарті) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства Фінансів України від 27.04.2000 року №92 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO7.aspx